

Jassó Judit

A 2005/0140302. sz. eset

Csöngettek: összerezent, a kabátját kereste. A kukucskalón kinézett. A szomszédok nem szoktak csöngetni. A postás volt. Kifizetett neki egy utalványt.

Hunyorgott a bankjegyek fölött. Gondolkodott, elrakja-e a mázas csuporba, a szekrény tetejére. De Gabó aznap előbb ért haza. Leszámolta elé.

Kiszedte a tányérra a húst, mellé a hagymás krumplit. Nem szerette a mikronsütőt – a nevét se tudta rendesen ki-mondani –, olyan nehezen nyílt. Nagyot kellett pattintani rajta. A görbe ujj már gyöngye: lassan mozdul. Mintha mindig markolt volna valamit, úgy álltak. Láthatatlan virágcsokrot, szatyor fülét. Egyedül imádkozáskor látta a hasznát. Elég volt az ujjbegyeknél összeérinteni.

Gabó kiszámítható időnként ment és jött. Gyárba volt munkavezető. Én felügyelek, Juci néni, mondta és kétféle képpen kellett ezt érteni. Úgy rászólt volna, hiába ő a férfi: evés közbe ne beszélj. De hátha többet akkor nem vesz húst és krumplit. Neki meg nem lesz teendője. Csak üldögel ide-oda, egyik rekamiéről a másikra. Kutya világ ez így is.

A dolgok így alakultak: lassan, csöndesen. Két éve múlt, hogy a Gabó autója megállt a háza előtt. Ő kiment a verandára, kezében a tortakrémmel. Azóta nem süttött édességet. Keverte tovább a fakanállal: a Gabó pár lépést bejött magától. Falu végén lakik az én öreg néném, azzal megölelte. A kutya félszemmel rátekintett. Megegyeztek, egészen bejöhöt.

Kövér volt és nagydarab a Gabó: látszott, hogy nincsen gondja. De valamit adni akart neki: az illem úgy diktálta. Apja, az ő sógora meghalt, a télen volt tíz éve. Nézte az arcát: inkább az ő nővére hasonlított. Szegény nővére, milyen rosszul ment férjhez. Ez az arc maradt, más egyebet nem tudott felidézni belőle. Szegény anyám, rázta a fejét a Gabó is. Hogy a lelkemre kötötte, jöjjen el a Juci nénémhez. Mindig azt mondta, mikor nem bírt velem. Odadlak a nénédnek. Hátraköti a sarkad.

Bementek a kamrába. A Gabó meleg lélegzete érte a nyakszirtjét. Mégis megborzongott. Csak nem tudná megölni őt. Onnastól gyanakodva figyelte, mert az arcokra mindig rosszul emlékezett. De reménykedett is: hátha mégis ő és nem egy idegen. Juci néni, maga lebontotta vagy még nem építette föl kolbászból a kerítést. Kurjantotta a Gabó és a fele részt kicipelte az autójába. Tarkóján hurkás volt a bőr, pecsétgyűrűje alól kitüremkedett a hús. Ő dühös lett: rossz volt a Gabó, régen börtönben is ült. Bánatában belerúgott az egyik oldalsó deszkakerítésbe, a nagyujja bánta. Nehezen nőtt ki rajta az új köröm.

Gondolt rá, hogy felgyújtja vagy leveri tégláig, ne tudja megkaparintani a házát. Csak azt ne. Mostanában de sokat álmódott róla. Gabónak csak egy lakása volt. Reggel elment: akkor fellélegezhetett. Kinyitogatta az ablakokat: inkább didergett berlinerben. A távfűtés szagát nem állhatta, a padlószőnyegét sem. Lábszaga volt és izzadság.

Két éve még biztonságban volt, addig. Mert a Gabó jött és megállás nélkül beszélt: mesélt magáról. A kutya, mikor meglátta, már meg se nyikkant. Csak félszemmel sandított. A tisztaszobába nem volt fűtés: Gabónak jó volt úgy is. Jött és maradt egész hétvégére. A kutya elpusztult.

Elkezdte őt kiéheztetni. Szuppermárketbe vitte vásárolni. Pépes májkrémet vett neki és kenyeret, aminek a héja félnapnyi állás után elvált a belétől. Már a kutyanak se adhatta. Elment a postára: visszavásárolta a biztosításait. Nem kapott értük rossz pénzt. Bevarrta dunyahuzatba, ide-oda tette a házban. Kifizette a disznótorost, a kamrakulcsot eldugta a Gabó elől. De két ember eljött érte, mondták, elvisszük kocsikázni. Nem a Gabó lakásába vitték. Valami menedékház-félébe. Órákat autóztak, a szemét bekötötték.

Ott egész nap ült, nézte a tévét. Szerencsére a csuklóján maradt a karórája: avval számolta a napokat. A Gabóról nem kapott hírt és nem is kérdezgette.

Megpróbált a Gabóra gondolni, de a nővére arca jutott eszébe.

Száz napig volt ott, még gyógyszert is hoztak neki. A kicsi kézításkáját a Gabó később visszaadta. Mert eljött érte, megint bekötötte a szemét és elvitte magához. A bűdös lakásba. Itt fog lakni velem, azt mondta. Higgyenek, amit akarnak. Higgyék: nem szólt, hogy hirtelen el kell utaznia, máshol keresett boldogulást, hitelezőktől igyekezett szabadulni, baleset érte, bűncselekmény áldozata lett, esetleg öngyilkos akart lenni.

Ilyeneket beszélt és közben ő érezte: arcizmainak feszülése kienged, látása kiélesül. A körözést azonnal elrendelik, de kilencven nap elteltével egy évig nem keresik tovább. Minek: ha nem merült fel *bűncselekményre* utaló jel és nem is került elő az áldozat. *Erről a szóról* mindig a megbilincselés jutott először az eszébe. A papucsában ment el, nézett a lábára Gabó. Emlékszik? Ezen túl minden évben elmehet egy kicsit nyaralni. Mert időnként kereshetik, nálam is, elvégre én kezdtem nyomoztatni maga után.

Feküdt az ágyban vagy a lábát áztatta vödörben – a Gabónál nem volt lavór -, s úgy érezte, már az imádkozás sem segíthet. Kézfejét összeérintve ült a rekamién: a nemlétre gondolt. Ha nem találják meg és nem is jelentkezik: a keresett személyt eltűntté nyilvánítják. Ez azonban nem jelenti azt, hogy lemondunk róla, mondta a minap a televízióban a rendőr alezredes.

A többit már nem nézhette meg. Hazajött a Gabó és ki kellett kapcsolni.

A lelkiismeret megszólal

A lelkiismeret megszólal, egyre ritkábban. Mikor nem szeretnék az életükbe látni, segít a szabályzat. Ülnek velem szemben, ők azt akarják, én beszéljek, én azt, hogy ők. Mindig sokan vannak. A munkanélküliekből egy helyiségben a tíz is sok. Mennyi papír az, akta és önvallomás. A konfessionális része a legnehezebb: nem is kerül rá a sor soha. Mind egyformának akar látszani. Leépítették és kész. Rögtön rohannak az állam karjai közé, vigasztalja meg őket egy kis segéllyel. Járadék a neve: ezt fontos tudatosítani. A jogosultság szót sem szeretik, észrevettem. Teszik egyik papírt a másikra, ne kelljen szembesülni a határozattal. Mert még nekik kell fizetni. A tb-ellátásért. Mi kiadjuk a hatósági bizonyítványt, ilyen érdekes neve van. Azzal tovább kell menni az önkormányzathoz. Mindent nekem kell intézni, ez van olyankor a szemükben. Vagy: nem intézted, nem intéztétek el.

A buszsofőr sem vihet mindenkit hazáig.

A férjem buszsofőr. Félek, egyszer szívrohamot kap. Álmában sokszor kalimpál, de nem merem lefogni a kezemmel. Arrébb fordulok, fülemre húzom a takarót. Reggelenként, mikor borotválkozik, adok neki egy pohár vízben oldódó vitamint. Legalább heti három-négyszer bevegye. Nem járok busszal, metrózom. Mikor befut a szerelvény az állomásra, mégis várom, hogy a férjem vezeti. Hülye beidegződés, tudom.

A fiamat nem vették föl a főiskolára, de nem akartam, hogy dolgozzon. Én vagyok az ügyintéző a családban: kijártam, hogy két éves tanfolyamra menjen. A férjem beleegyezett, vagyis nem foglalkozott vele. Tégy, amit akarsz, mondta, nekem vagy a fiunknak. Ezen húsz évvel ezelőtt még felhúztam volna magam. A gyerek észrevette, hogy állandóan figyelem az arcát. Rám szólt, akkor abbahagytam. Nem merem megkérdezni, jó-e neki a tanfolyam. Logisztikai ügyintéző lesz. Milyen fizikai munkára lenne alkalmas azzal a gyöngye kis kezével. A fiam az apámra hasonlít, aki egész életében adóhivatalnok volt. Szépen élünk, sokszor visszasírom. Anyám háztartásbeli volt, kedves és előzékeny. Nem akarta folyton előtérbe tolni magát. Mint ezek a mai nők. Egyre inkább a munkától függenek, mint a férfiaktól. Ebben is utolériük őket. Hol a szabadság mostanában? Fogyasztok, tehát vagyok. Fogyasztani sose tilos. Consumo, ergo sum – de majd megnézem a szótárban, jól fordítottam-e.

Néha kell a munkanélküliség. Én is voltam. Akkor tanultam ki az ügyintézés. Számítógép-kezelést, angol nyelvet alapfokon is. A gimnáziumban latinul és németül tanultam. Ketten voltunk az évfolyamon, akik latinból érettségiztünk. Fabulát kellett fordítani. Egy év múlva megszületem a fiamat. Mindenfélét dolgoztam, mindig azt, ami adódott. A fiam sose akart buszsofőr lenni: ennek örültem. Igaz, hogy egyes álmok kimennek a divatból, azért mégis. Nem kell minden fiúnak tűzoltónak és katonának lenni. Örülök, hogy nincsen sorkatonaság is. Szeretem, ha úgy mennek a dolgok, s nem csak előírás szerint. A katonákra most a mindennapi életben van szükség. Egész hadseregekre.

Az életek így is egybefolynak. Például soknak folyton lóg a fülén a telefon. A metrón is. MINDENT kitérgyalnak. Egy fikarcnyi szégyenérzet sincsen bennük. Ha megkérdezed, egyesével, hová igyekeznek: vajon mit válaszolnának? Szerintem ők nem is mennek sehová. Csak úgy vannak. Telefonálnak: tehát vannak.

Csökkenő népességszámról beszélnek: ez az egyik kedvenc témám. De amikor a nők az egész napot a munkahelyükön töltik. A teherbeesésre a lélek vágyik (elsősorban), nem a test. Apukám kedvenc szavai közé tartozott az, hogy *mechanizmus*. Én utáltam. Bevallom, szerencsétlen flótásnak tartottam, amikor a vasárnapi ebéd után, a

gőzölgő kávé fölött rákezdte. Ez a *mechanizmus* így, az *meg* úgy. Inkább ott hagytam őket az anyámmal. Most a férjem hagy ott engem. De a fiam illendőségből marad. Ma az én kezemet fogja a gyerek: holnap én kapaszkodom belé. Kell a kölcsönösség. A *mechanizmus*.

Szegény nagymamám, ha élne. Nyolcvanéves koráig dolgozott. Kakukkos óra nőtt belé, az ébresztette. Sokat dolgozott. Ma úgy mondanánk: annyit nem is lehet egy embernek. Igaz, megkeményítette a munka, mert nem ismerte a pihenést. Ma már tudom, menekült. A férje, aki nem a nagypapám volt, egyszer említette neki egy borongós vasárnapon: menjünk el egy kicsit sétafikálni, úgy ránk férne. A nagymamám éppen zoknit stoppolt, főzte a vizet a tésztavacsorának, a mosógépe elromlott, kézzel kellett kilögyölni a sok ruhát, a kád fölé görbedve. Kézzel verte a férjét, aki szegényében a vécébe zárkozott. A nagymamám nem engedte, hogy elváljon tőle: akkor is ment ez így. Helyette kitanította zoknit stoppolni, főzni. Régen nem volt idő annyit panaszkodni, mint manapság. Az ember ki se látott a tennivalóiból.

A kolléganóm, aki mellettem ül közvetlen, végre rászánta magát a hajfestésre. Aztán hagyta lenőni. Ma reggel is, mikor megláttam, elcsodálkoztam magam: hogy lehet egy ilyen jó színt így elrontani. A férjem ki nem állhatja a piperelkedést. Szerinte az pusztán pénzkérdés. Mi nem biztos, hogy megengedhetjük magunknak. Nem tudom. Nekem fontos a jól ápoltság. Néha megkérdem a férjemet: nem félsz, hogy megjegyzést tesznek az izzadságfoltos ingedre? Hiszen egész álló nap emberek között vagy. Néha félek, hogy a férjem már nem fél semmitől. Túlzol, mondja erre és visszakérdez: te félsz?

Megmondom, igen. A haragvó emberektől. Azok ellen védtelenek vagyunk.

Hiába állítják az ellenkezőjét a pszichológusok: a harag elfér az emberben. Szétfolyik az erekben: eljut az agyba, a szívig, a vese nem szűri ki, a máj nem gyárt olyan enzimet, ami a haragot képes lebontani. A harag zsír és alkohol: civilizációs ártalom.

Solvejg és Bambi – digitális fotó, 2013